לג דין תקוני תפלין ודין הרצועות. ובו ה' סעיפים:

א [א]אם (א) נתקלקל עור של שני בתים (ב) מבתי הראש (ג) * זה אצל זה, [ב]אם התפלין (ד) ישנים פסולים, ואם הם (ה) חדשים כשרים, כל זמן שעור מושב הבתים (א) [א] (ו) קים. הגה: גם הבתים צריכין להיות קימים, אלא שנקרעו קצת (בית יוסף (ד"ה ואם נתקלקל)). ויש אומרים להפך, בישנים כשרים ובחדשים פסולים (רש"י (מנחות לה. ד"ה כמדמכא) והרא"ש (סי' י)). ונראה לי דיש להחמיר (ז) לפסל בשניהם. [ג]ואלו הם חדשים, כל זמן שאם היו מושכים אותם ברצועות (ח) הבית מתפשט (ג) ונפתח נקרא חדש, אם אינו נפתח נקרא ישן. ואם נתקלקלו שנים זה שלא כנגד זה, (ט) * ראשון (ג) ושלישי כשרים אפלו הם ישנים. ואם נתקלקלו (י) שלשה בתים, (יא) בכל ענין (ד) פסולים:

ב [ד]אם נפסקו תפירות התפלין, (יב) * להרמב"ם (פ"ג ה"ח) אם היו שתי התפירות זו בצד זו, או שנפסקו שלש תפירות אפלו (יג) זו שלא כנגד זו, הרי אלו פסולים. במה דברים אמורים בישנים, אבל בחדשים כל זמן

באר הגולה

א מנחות ל"ה (ע"א), לפרוש הראשון ברש"י (ד"ה זה), ורא"ש (סי' י) והמרדכי (יא:) ונמוקי יוסף (ז: ד"ה תפלין). **ב** לפרוש הרי"ף שם בגמרא, ורמב"ם בפרק ג' מהלכות תפלין (ה"ח). **ג** שם בגמרא. **ד** כן פרש הרמב"ם מההיא דמנחות (שם) בפרק ג' מהלכות תפלין (שם).

שערי תשובה

א [א] קים. עין באר היטב (סק"א). ובשו"ת פני יהושע חלק ארח חיים סימן י' כתב בבית בית לבית דוקא. וזהו שכתב רמ"א גם הבתים צריכין להיות קימים אלא שנקרעו קצת, פרוש שנקרעו בין בית לבית, אבל הצדדים צריכין להיות שלמים:

באר היטב

א (א) קים. רצונו לומר, התתורא. אבל בית יוסף (ד"ה ואם נתקלקל) פרש לי נראה היינו לומר דבעי שיהיה שלמים מכל שאר צדדים, דלא מכשרינן אלא כשנקרעו בין בית לבית: (ב) ונפתח. ולדידן אין שיך זה: (ג) ושלישי. ונשאר בית אחד שלם ביניהם, אבל שנים הסמוכים אף על פי שאין הקרעים סמוכים אלא שזה בצד זה והשני בצד אחר, מקרי זה אצל זה. ט"ז (סק"ג): (ד) פסולים. אפלו חדשים דכשר בשנים אפלו בזה אצל זה, מכל מקום בשלשה פסולים:

משנה ברורה

א (א) נתקלקל. פרוש, שנפסק ונעשה קרע: (ב) מבתי הראש. אבל אם נעשה קרע (א) בהבית של יד, פסול לכלי עלמא בכל ענין אף שהתתורא קימת, ולא דמי לשל ראש דנשתיר בו עוד על כל פנים איזה בתים שלמים: (ג) זה אצל זה. רצונו לומר, דהבתים הם סמוכים זה לזה, (ב) אפלו אם אין הקרעים סמוכים, כגון שקרע אחד בהבית השני בדפנו הימיני וקרע השני בהבית השלישי, לא שנא בדפנו הימיני (ג) או השמאלי, ואפלו אם קרע זה למעלה (ד) וזה למטה, וכל שכן אם שניהם באויר אחד זה כנגד זה דפסול: (ד) ישנים פסולים. דכבר נתקלקלו (ה) מחמת ישנן. והיש אומרים סבירא להו להפך, דבחדשים אגלאי מלתא דעור מקלקל הוא, כיון דבזמן מועט נקרעו. ואפלו היכא דלא שיכי (ו) אלו הטעמים, כגון שנעשה הקרע על ידי סכין וכיוצא בזה, יש להחמיר. ומכל מקום צדד בספר פתחי תשובה דדבוק מהני אם אנו יודעין שאין העור מקלקל, אף לאלו דנוהגין לעשות תפלין מעור אחד, עין שם: (ה) חדשים כשרים. ואפלו הקרע בשני הבתים (ז) בשני דפנותיהם: (ו) קים. הינו התתורא, אבל בבית יוסף (ד"ה ואם נתקלקל) פרש דבעי שיהיו שלמין מכל הצדדין, דלא מכשרינן אלא מה שנקרע מבפנים בין בית לבית, וזהו גם כן דעת רמ"א שהעתיקו להלכה וכתב דגם הבתים צריכים להיות קימים אלא שנקרעו קצת, פרוש שנקרעו בין בית לבית, אבל הצדדים צריכים להיות שלמים, ואפלו קרע בבית אחד אם (ח) נעשה מבחוץ לבד גם כן יש להחמיר: (ז) לפסל בשניהם. על כן יש לפסל מה שרגילין (ט) הסופרים כשעושין הארבעה בתים ונותנין אותו בדפוס, חותכין מן העור בין בית לבית כדי שלא יהא נכרץ ובולטת, ומחפין מקום החתך מבפנים כדי שיהיה נראה מבחוץ שלם: (ח) הבית מתפשט. וזהו לאותן שעושין המעברתא מהעור שעשו ממנו הבתים, אבל לדידן שהמעברתא עור בפני עצמו, (י) אין שיך לומר כן: (ט) ראשון ושלישי. רצונו לומר, דבזה מקרי זה שלא כנגד זה. ואפלו אם נעשה (יא) הקרע בהבית השלישי בשני דפנותיו, כשר, כיון שיש בית שלם מפסיק ביניהן. אבל אם נעשה הקרע בבית שני ושלישי, אף דקרע אחד בבית אחד מימינו וקרע השני בבית השני משמאלו, אף על פי כן מקרי זה כנגד זה, כיון דשני הבתים הם סמוכים להדדי, וכנ"ל בסעיף קטן (ב') [ג']: (י) שלשה בתים. אפלו בכל בית (יב) רק דפן אחד: (יא) בכל ענין. בא לרבות (יג) אפלו חדשים דהכשרנו לעיל בשתים אפלו בזה אצל זה, מכל מקום בשלשה פסול:

ב (יב) להרמב"ם. אבל שארי פוסקים פליגי עליה ומקלים בכל גוני בשתי תפירות, ובשלשה תפירות שנפסקו מחמירים דאפלו תקון במקום ההפסק לא מהני, דגנאי הוא כשנכר התקון בשלשה מקומות בין בחדשים ובין בישנים, וצריך לחזור ולתפר מחדש, וכמו שנתבאר בטור ובית יוסף לעיל בסוף סימן ל"ב (ד"ה ואם נפסקה), עין שם: (יג) זו שלא וכו'.

באור הלכה

א * זה אצל זה. עין במשנה ברורה (סק"ג) במה שכתב וכל שכן אם שניהם באויר אחד וכו', עין בבית יוסף (ד"ה ואם נתקלקל), וצריך עיון במה שהביא שם דהנמוקי יוסף (ז:) סבר גם כן כלשנא קמא דרש"י (מנחות לה. ד"ה זה), דהמעין בו בפנים בדבור המתחיל שתים ובדבור המתחיל אבל, יראה להדיא דסבירא ליה להנמוקי יוסף דתלוי רק באוירין, ולדידיה אם הקרע באויר אחד אפלו הוא בשתי דפנות כשר, ולהפך אם היו בשני אוירין כגון שנעשה הקרע בבית ראשון מצד שמאלו ובבית השלישי מצד ימינו פסול, דזה מיקרי לדידיה זה כנגד זה, וכל שכן אם הבית השלישי נעשה בו קרע בשני דפנותיו זה מיקרי לדידיה שלשה אוירין, מה דלא סבירא ליה לרש"י לכל זה לא בלשנא קמא ולא בלשנא בתרא. ואולי דהבית יוסף מביא רק ראיה למה דסבר רש"י בלשנא קמא, דאם נעשה קרע בבית ראשון משמאלו ובבית שני גם כן משמאלו דהוא פסול, דהנמוקי יוסף סבר גם כן בזה כוותיה דהרי הוא שני אוירין, ודלא כלשנא בתרא, וצריך עיון:

* ראשון ושלישי. עין במשנה ברורה (סק"ט) במה שכתבנו ואפלו אם נעשה הקרע בשתי דפנותיו, כן כתב הפרי מגדים באשל אברהם (סק"ג) לדעת המגן אברהם דסבר כן, והוכיח גם כן מהשלחן ערוך מדנקט לבסוף 'אם נתקלקלו שלשה בתים' משמע אבל לא שלשה דפנות, עין שם, ולא קימא לן כלשנא בתרא דרש"י (שם) דמחמיר בזה. גם מהגר"א בבאורו משמע דדעת השלחן ערוך רק כלשנא קמא דרש"י, וכתב שכן דעת כל הפוסקים, וכן בשארי אחרונים ראיתי כן, לכן סתמתי כן ולא כהמשבצות זהב (סק"ג) שמצדד להחמיר בזה:

ב * להרמב"ם וכו'. עין במשנה ברורה (ס"ק יב) במה שכתב אבל שאר פוסקים וכו', עין לעיל בסוף סימן ל"ב בבית יוסף שם דבור המתחיל ואם נפסקה התפירה וכו' בסוף דבריו שכתב, ולענין הלכה במקום דלא אפשר יש לסמך על דברי המקל כדי שלא להתבטל ממצות תפלין, משמע מזה דדעתו דכל הני פוסקים דהביא מתחלה, והם הרא"ש (בסדר תיקון תפילין) וספר התרומה (סי' רי) וסמ"ג (עשין כב), כלם מקלין ופליגי אהא דהרמב"ם וסבירא להו דבפסיקת שתי תפירות מתר בכל ענין [ובאמת לא ידעתי, דלמא גם הם מחמירין ומה דנקטו שלש משום דבשלש אפלו תקון התפירה במקום ההוא לא מהני וצריך לתפר מחדש, אחר כך מצאתי בבאורי מהרש"ל על הסמ"ג (שם) שכתב באמת שכן הוא דעתם, ואפשר דדעת הבית יוסף דאם כן הוא דסברי כהרמב"ם היה להם להזכיר שום חלוק לדינא בין חדשות וישנות ובין זה כנגד זה לשלא כנגד זה, ועוד אחרי שהרא"ש (סי' י) והערוך (ערך טבלא) וסיעתו מפרשי המימרא דרב הונא ורב חסדא במנחות (שם) שלא לענין תפירות, מנין להו להחמיר בשתי תפירות], וכן הבין האליה רבה (סק"ה) דעת הבית יוסף בזה, ובאמת לפעמים הרמב"ם מקל יותר מהם, כגון בנפסק שלש תפירות בחדשים דהרמב"ם מקל אפלו בלי תקון כלל, ולדידהו צריך תפירה מחדש בזה בין בחדשים ובין בישנים, ופשוט דכל זה כלל הבית יוסף שם במה שכתב דיש לסמך במקום דלא אפשר על המקל. ומה שכתב אחר כך הרמ"א על זה 'ויש אומרים דבחדשים פסולים וכו', ונרשם על זה 'רש"י והטור והרא"ש', לאו דהם סבירא להו כן, דהא לדידהו אין חלוק כלל בתפירה בין חדשות לישנות וכנ"ל דלא איירי הגמרא לענין תפירה, רק דרצונו לומר לפי סברתם דלעיל דגרסי בגמרא הפוך מדברי הרמב"ם לענין חדשות וישנות, יהיה אם כן לפי פרושו שמפרש המימרא דרב הונא ורב חסדא לענין תפירות הפוך הדין ממה שכתב הוא, ומצאתי זה באחרונים, ופשוט:

שער הציון

א (א) שערי תשובה (סק"א): (ב) ט"ז (סק"ג): (ג) מחצית השקל (סק"ג) וישועות יעקב (סק"א): (ד) מרדכי (סי' י) והובא בבית יוסף (ד"ה ואם נתקלקל): (ה) ט"ז (סק"א): (ו) מחצית השקל (סק"ב) עין שם: (ז) פרי מגדים באשל אברהם אות ג': (ח) כן מוכח מדרך החיים (דין אם נתקלקל עור הבתים והרצועות ס"א): (ט) מרדכי (שם): (י) ט"ז (סק"ב): (יא) פרי מגדים באשל אברהם (שם): (יב) מוכח בגמרא (מנחות לה.): (יג) ט"ז (סק"ד):

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

שָׁעוֹר (יד) מוֹשֵׁב הַבָּתִּים קַיָּם, כְּשֵׁרִים. וְאֵלּוּ הֵן חֲדָשִׁים, כָּל שֶׁאוֹחֲזִין מִקְצָת הָעוֹר שֶׁנִּקְרָע תְּפָרוֹ וְתוֹלִין בּוֹ הַתְּפִלִּין וְהוּא חָזָק וְאֵינוֹ נִפְסָק, וְאִם אֵין רָאוּי לִתְלוֹת בּוֹ אֶלָּא הוּא נִפְסָק, הֲרֵי אֵלּוּ יְשָׁנוֹת. הַגָּהּה: וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּבַחֲדָשִׁים פְּסוּלִים, וּבִישָׁנִים כְּשֵׁרִים (רש"י סס) והטור והרא"ש סס)). וְטוֹב (טו) *לָחֹשׁ לִשְׁתֵּי הַסְּבָרוֹת, כֵּן נִרְאֶה לִי: ג * הָעוֹר הָרָצוּעוֹת צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מֵעוֹר בְּהֵמָה חַיָּה וְעוֹף (טז) הַטְּהוֹרִים, (יז) *וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְעֻבָּד (ה) [ה] (יח) לִשְׁמוֹ. *זרְצוּעוֹת בֵּין מֵעוֹר בֵּין מִקְלָף, כְּשֵׁרוֹת. *הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁיִּהְיוּ *הָרְצוּעוֹת (יט) שְׁחוֹרוֹת

ה שִׁבְּת (צ"ח) [כ"ח] (ע"ב). ו הָרַמְבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' (הט"ז) וְסָפַר הַתְּרוּמָה סִימָן ק"צ. ז מָרְדְּכַי (י.). ח מִנְחוֹת ל"ה (ע"א).

בַּאֵר הֵיטֵב

ג (ה) [ה] לִשְׁמוֹ. וְיַשְׁחִירֵם לִשְׁמָן, וְאִם הִשְׁחִירָם לִשְׁמָן אֵינוֹ מוֹעִיל לְמַה שֶּׁלֹּא עִבְּדָם לִשְׁמָן. וְנִהֲפַךְ הוּא כִּי הַבְּאֵר עָשָׂק יָצָא רִאשׁוֹנָה בְּעִנְיָן זֶה אִם הָרְצוּעוֹת מְעֻבָּד שֶׁלֹּא לִשְׁמָהּ עַל יְדֵי שֶׁהִיִּשְׂרָאֵל יְשַׁחֵר אוֹתָם לִשְׁמָהּ, אֲבָל אֵין מְסַכִּימִים עִמּוֹ הָאֲחֲרוֹנִים בְּעֵל דְּבָר שְׁמוּאֵל וּבְעֵל גְּזוּזְלֵי תְּרוּמָה וּמוֹרֵנוּ הָרַב יַעֲקֹב הַלֵּוִי וְכָל גְּדוֹלֵי וִינְצְיָא וְאִיטַלְיָא, וְכֻלָּם יְחַתְּמוּ עַל פְּסָק וְנִדְפַּס בְּדִבְרֵי שְׁמוּאֵל סִימָן י"ט, שֶׁחִלְּילָה לַעֲשׂוֹת כֵּן וְהָרְצוּעוֹת פְּסוּלִים וְלֹא יָצְאוּ יְדֵי חוֹבָתָם בְּהַשְׁחָרָה לִשְׁמָהּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשֵׁ"ת נוֹדַע בִּיהוּדָה מַהֲדוּרָה תִּנְיָנָא סִימָן נ"ו (ג') בְּעִנְיַן רְצוּעוֹת תְּפִלִּין שֶׁהוּשְׁחֲרוּ בְּשָׁמֶן הַנִּקְרָא פִּישׁ טְרָאן, אֵין בּוֹ חֶשְׁשׁ מִן הַסַּם הַחוֹתֵךְ בְּקִיעַ וְעִקַּר הַצֶּבַע הַשָּׁחוֹר רַק לְהַצְלִיל הַצֶּבַע לְחִזּוּקָא וּלְרַכֵּךְ הָעוֹר קְצָת, וְאִם לֹא הָיָה רַךְ גַּם כֵּן הָיָה שָׁחוֹר וְכָשֵׁר לִרְצוּעוֹת. וְאִם הַצֶּבַע שָׁחוֹר עַצְמוֹ נַעֲשָׂה מִן דָּבָר הַסָּמָא, צָרִיךְ עִיּוּן קָצָת. וְצֶבַע תְּכֵלֶת שֶׁהוּא מַחְלוֹן, תְּלוּי בְּקִלּוּגַּתַּת רַשַׁ"י (מנחות מד. ד"ה ותולה) וְהָרַמְבַּ"ם (צ"ת פ"ב ה"כ), עַיֵּן שָׁם:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

תְּפִלִּין שֶׁל יָד שֶׁנִּקְרַע קְצָת פְּסוּל לְכַתְּלַּי עִלְּמָא, עַיֵּן שָׁם: ג [ה] לִשְׁמוֹ. עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב (סק"ח). וְהִנֵּה הַקְּרָאִים הַפְּרַד וְהִקְדִּים תְּשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל וְאַחַר כָּךְ תְּשׁוּבַת בְּאֵר עָשָׂק,

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אֲפִלּוּ כָּל אֶחָד בְּצַד אֲחֵר: (יד) מוֹשַׁב הַבָּתִּים. הַיְנוּ הַתּוֹרָה וְכֵנ"ל, וְגַם בָּזֶה (יד) דַּעַת רַמ"א כְּמוֹ בְּהַגָּהָ"ה לְעֵיל (ס"א) דְּגַם הַבָּתִּים צְרִיכִים לִהְיוֹת קַיָּמִים, אֶלָּא שֶׁמָּמֵךְ אִלְמַעְלָה: (טו) לָחֹשׁ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר, לְהַחְמִיר מַחֲמַת זֶה לְכַתְּחִלָּה בִּשְׁתֵּיהֶם. אַךְ בְּמָקוֹם שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְמְצֹא תְּפִלִּין אֲחֵרִים, וְלֹא לַחֲזוֹר וְלִתְפֹּר תְּפִלִּין אֵלּוּ, יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל (טו) הַמְקִלִּין בִּפְסִיקַת הַתְּפִירוֹת, בֵּין בַּחֲדָשׁוֹת וּבֵין בִּישָׁנוֹת א]וּבֵין בְּשִׁתֵּי תְּפִירוֹת וּבֵין (מז) בְּשָׁלֹשׁ, אַךְ בְּשָׁלֹשׁ יִזָּהֵר שֶׁלֹּא יִבָּרֵךְ עֲלֵיהֶם, וְעַיֵּן בְּבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה לחוש): ג (טז) הַטְּהוֹרִים. דְּלֹא הֲכָשְׁרָה לְמִלְאכֶת שָׁמַיִם אֶלָּא טְהוֹרָה בִּלְבַד. גְּמָרָא (שבת כח:): (יז) וְצָרִיךְ. כָּל הַאי (יז) צָרִיךְ, לְעִכּוּבָא הוּא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד: (יח) לִשְׁמוֹ. וַאֲפִלּוּ הָרַמְבַּ"ם (פ"ג הט"ו) דְּמַקֵּל בְּבָתִּים, וְכָמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן ל"ב סָעִיף ל"ז, מוֹדֶה הָכָא. וְטַעַם לָזֶה, עַיֵּן בְּלֶבוּשׁ וּבְמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וְהַהַשְׁחָרָה צָרִיךְ גַּם כֵּן שֶׁיִּהְיֶה לִשְׁמָהּ. וְאִם לֹא עִבְּדָן לִשְׁמָן, אֵינוֹ מוֹעִיל אֲפִלּוּ אִם יַשְׁחִירֵן אַחַר כָּךְ לִשְׁמָן [תְּשׁוּבַת דְּבַר שְׁמוּאֵל סִימָן ז' ט"ו], עַיֵּן שָׁם. וּבִתְשׁוּבַת בְּאֵר עָשָׂק (סי' י') כָּתַב דְּהַשְׁחָרָה לִשְׁמָהּ מְהַנֵּי. וְעַיֵּן בְּתְשׁוּבַת רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר (מהדו"ק סי' י') דְּהִסְכִּים לִדְיָנָא כְּהַדִּבְרֵי שְׁמוּאֵל הַנַּ"ל, וְהִרְעִישׁ עַל הַמְקִלִּין בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם]: (יט) שְׁחוֹרוֹת. עַיֵּן בְּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' מא) דְּמִשְּׁמַע מִדְּבָרָיו דְּמִצְוָה לְהַשְׁחִירָן עַד שֶׁיִּהְיוּ שְׁחוֹרוֹת כְּעוֹרֵב. וְדַע דְּאִם נִתְיַשְּׁנוּ (יח) וְנִתְמַעֲטוּ מֵהֶן הַשְּׁחוֹרוֹת, צָרִיךְ לְהַשְׁחִירָן מֵחָדָשׁ, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן ל"ב סָעִיף ל"ט, וּבְמָקוֹם הַדּוֹחֵק שְׁכָתְבְנוּ בְּזֶה יוֹתֵר מִמַּה שֶּׁפֵּרְשׁוּ הֵם דְּהַכַּוָּנָה בָּזֶה כָּל זְמַן שֶׁהַתּוֹרָה קַיָּם, דְּמָה עִנְיַן קַיּוּם הַתּוֹרָה לְקִלְקוּל הַתְּפִירָה. וְצָרִיךְ עִיּוּן בְּכָל זֶה:

ג * עוֹר הָרְצוּעוֹת וְכוּ' הַמְּהוֹרִים. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק טז). וְכָתַב הַפְּרִי מְגַדִּים בְּפִתְיחָתוֹ, אֲנִי יוֹדֵעַ אִם מִן הַתּוֹרָה אוֹ מִדְּרַבָּנָן, וְנָקֵא מִינֵּהּ לְהָקֵל בִּסְפֵקָן אִם אֵינוֹ יוֹדֵעַ אִם טְהוֹרָה אוֹ טְמֵאָה, גַּם בְּעִבּוּד לִשְׁמָהּ אִם יֵשׁ סָפֵק נִרְאֶה לְהָקֵל, דַּהֲוָה דְּרַבָּנָן וְסָפֵק לְקוּלָּא. וְעַיֵּן שָׁם עוֹד לְעִנְיַן חִפּוּי עוֹר תְּפִלָּה שֶׁל יָד, וְעַיֵּן בְּרַמַ"ם שָׁם:

פֶּרֶק ג' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה ט"ו דְּכֹלֶל אֶת הַחִפּוּי וְהָרְצוּעָה בַּחֲדָא גְּוָנָא, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ל"ב בְּסַ"ז סָעִיף קָטָן כ"ז וּבִפְרִי מְגַדִּים שָׁם:

* וְצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה מְעֻבָּד לִשְׁמוֹ. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק יח) בְּמַה שֶׁכָּתַבְנוּ דְּאִם לֹא עִבְּדָן לִשְׁמָהּ אֵינוֹ מוֹעִיל אַחַר כָּךְ אֲפִלּוּ בְּהַשְׁחָרָה לִשְׁמָהּ, וְלֹא כְּהַבְּאֵר עָשָׂק (סי' י'). וְרָאִיתִי בְּסֵפֶר דַּפְשָׁק אֶלִיעֶזֶר סָעִיף קָטָן י"א שֶׁרְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּהַגְּרַ"א סוֹבֵר כְּהַבְּאֵר עָשָׂק, עַיֵּן שָׁם. וּכְאֶמֶת נִרְאֶה לִי פְּשׁוּט דְּאֵינוֹ כֵּן, רַק דִּכְתִיבָא הַגְּרַ"א דִּכְיָון דַּחֲזִינַן דְּצוּתָהּ הַתּוֹרָה שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹר מְתֻקָּן כָּל צָרְכּוֹ אֲפִלּוּ בְּהַשְׁחָרוּת, עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה בְּעֶצֶם הַתִּקּוּן שֶׁל הָעוֹר דְּהַיְינוּ הָעִבּוּד שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בּוֹ, וְאֵין זֶה בִּכְלַל קַל וְחֹמֶר מֵהֲלָכָה, דְּאֵין זֶה אֶלָּא גִּלּוּי מִלְּתָא. וְזֶה מְדֻקְדָּק מְאֹד בִּלְשׁוֹן הַגְּרַ"א שֶׁכָּתַב אַחַר כָּךְ וְזֶהוּ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְנִרְאֶה לִי כְּוָ', רְצוֹנוֹ בָּזֶה לְתָרֵץ מָה שֶׁהִקְשָׁה הַפְּרִי מְגַדִּים עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד) אֶלָּא גִּלּוּי מִלְּתָא. וְזֶה מְדֻקְדָּק מְאֹד בִּלְשׁוֹן הַגְּרַ"א שֶׁכָּתַב עִבּוּד לִשְׁמָהּ, דְּהִשְׁחָרָה בִּלְבַד דַּי. וּסְבָרָא זוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַדְתִּיהָ מִתּוֹךְ דִּבְרֵי סֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי' ק"צ) עַיֵּן שָׁם, דִּלְדִבְרֵי הַדַּפְשָׁק אֶלִיעֶזֶר יִקָּשֶׁה מְאֹד לִשּׁוֹן הַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּכָתַב עִבּוּד וְהַשְׁחָרָה, דְּהִשְׁחָרָה בִּלְבַד דַּי. וּסְבָרָא זוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַדְתִּיהָ מִתּוֹךְ דִּבְרֵי סֵפֶר הַתְּרוּמָה (סי' ק"צ) הוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש ומעובד) לְעִנְיַן הַשְׁחָרָה לִשְׁמָהּ, שֶׁכָּתַב דְּהַשְׁחָרָה הִיא כְּשֶׁאָר תִּקּוּנֵי הָעוֹר הַנִּרְאִין שֶׁאַחַר הָעִבּוּד, עַיֵּן שָׁם. וְדַע עוֹד, דְּנִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי דִּלְרַצַּת הָרַמְבַּ"ם (פ"ג הט"ו) דְּעִבּוּד לִשְׁמָהּ אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, אֲפִלּוּ אִם יִסְבֹּר גַּם כֵּן בְּסֵפֶר הַתְּרוּמָה שֶׁצָּרִיךְ לִשְׁמָהּ, עַל כָּל פָּנִים אֵינָהּ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן, דַּהֲלֹא טַעֲמוֹ שֶׁל סֵפֶר הַתְּרוּמָה הוּא כְּיָון שֶׁעִקַּר הַשְׁחָרָה לִשְׁמָהּ, כְּמַבֹּאָר בְּבֵית יוֹסֵף, אִם כֵּן עִבּוּד נְמִי הֲלֹא עִקַּר הָעִבּוּד הוּא הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי, כְּמַבֹּאָר בְּפֶרֶק מְגַדִּים בְּאֶשֶׁל אַבְרָהָם בְּתִחִלַּת סִימָן ל"ב, וְאַף עַל פִּי כֵן הָעִבּוּד לִשְׁמָהּ אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן כְּמוֹ שֶׁהֲאֲרִיךְ בָּזֶה הַפְּרִי מְגַדִּים שָׁם בְּסִימָן ל"ב, כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי:

* רְצוּעוֹת בֵּין מֵעוֹר וְכוּ' כְּשֵׁרוֹת. וּקְלָף הַמְעֻבָּד לִסְתָּ"ם, צָרִיךְ עִיּוּן אִי מַהַר לַעֲשׂוֹת רְצוּעָה מִזֶּה [פְּרִי מְגַדִּים בְּפִתְיחָה לְסִימָן ל"ב, עַיֵּן שָׁם]:

* הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי וְכוּ'. וּלְעֵיכּוּבָא הוּא אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד, דְּהַרְמַבַּ"ם בְּפֶרֶק ג' הֲלָכָה א'. וְהַצְּרוּךְ לְבָאֵר זֶה, דְּיֵשׁ הֲלָכָה שֶׁהוּא רַק לְמִצְוָה בְּעָלְמָא כִּבְשֵׁבֶת דַּף ע"ט עַמּוּד ב', עַיֵּן שָׁם:

* הָרְצוּעוֹת שְׁחוֹרוֹת. בֵּין הַשָּׁל רֹאשׁ אוֹ הַשָּׁל יָד, רַמַ"ם שָׁם (הי"ד). וּמִסְתַּפְקָנָא אִם מִן הַתּוֹרָה דַּי בְּכָל אֶחָד עַד כְּדֵי שֶׁעוּרוֹ וְהַשְּׁאָר הוּא לְמִצְוָה וּלְנִי בְּעָלְמָא, אוֹ דִּילְמָא כֵּיוָן דְּהִיא מְחֻבֶּרֶת בָּלָה כְּחָדָא צְרִיכָה לִהְיוֹת בָּלָה שָׁחוֹר. וּנְקֵיָּת רְאָיָה לָזֶה מִקַּשְׁיָת הַגְּמָרָא מְנָחוֹת ל"ה עַמּוּד א' קְתָנֵי מִיהַת בֵּין יְרֵקָן וְכוּ', דִּלְא מְשַׁנֵּי בְּהֵיתֵר עַל הַשָּׁעוּר, וְלֹא הָיָה מַקְשֶׁה עוֹד אִי מִבִּפְנִים וְכוּ'. וְיֵשׁ לִדְחוֹת, דִּסְבִירָא לֵיהּ לְהַגְּמָרָא דִּלְא הָיָה הַבְרֵיְיתָא מַתִּיר עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן לְצַבַּע בִּשְׁנֵי גְוָנִי מִצַּד אֶחָד, מִשּׁוּם דְּמִחֲזֵי כְּמְגַמֵּר, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ז', וְצָרִיךְ עִיּוּן. גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִדְּרַבָּנָן הַבְרֵיְיתָא מַתִּיר עַל כָּל פָּנִים מִדְּרַבָּנָן לְצַבַּע בִּשְׁנֵי גְוָנִי מִצַּד אֶחָד, מִשּׁוּם דְּמִחֲזֵי כְּמְגַמֵּר, עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ז', וְצָרִיךְ עִיּוּן. גַּם אֵינִי יוֹדֵעַ אִם הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי קַאֵי גַּם כֵּן עַל חֲתִיכַת הָרְצוּעָה שֶׁנִּכְנְסָה בְּהַמַּעֲבָרְתָּא. וּלְכָתְחִלָּה לֹא מִסְתַּפְקָנָא דְּחַיָּב לְהַשְׁחִיר, דִּילְמָא מִתְהַפֵּךְ הַבֵּית הַמִּדָּה הַמָּקוֹם, עַיֵּן בְּגִמָּרָא שָׁם, אַךְ בְּדִיעֲבַד אוּלַי דְּמֵי לְמָה שֶׁנִּכְנַס, וְעַיֵּן בְּרַמַ"ם בְּפֶרֶק ג' מֵהִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה י"ד. וְנָדַר הַשְׁחָרוֹת, עַיֵּן בְּרוּךְ שֶׁאָמַר (תיקון תפילין עמ' מא) שֶׁכָּתַב שֶׁיַּשְׁחִירוֹ פַּעַם אַחַת וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁיִּתְבַּשֵּׁט קְצָת אֲז יַשְׁחִירוֹ פַּעַם שֵׁנִית וְכֵן פַּעַם שְׁלִישִׁית, עַד שֶׁיִּהְיֶה הָעוֹר שָׁחוֹר לְכָל הַצְּרָךְ מִפְּנֵי כְּעוֹרֵב. וְנִרְאֶה לִי דְּזֶהוּ רַק לְמִצְוָה בְּעָלְמָא, אֲבָל מִדִּינָא כָּל שֶׁחָל עָלָיו שֵׁם שָׁחוֹר סַגִּי לֵיהּ. וּלְפִי זֶה אִפְלּוּ אִם הָיָה מַרְאִיתוֹ דּוֹמֶה לְמַרְאֵה הַבָּהֶל [שקורין בלא"ה], גַּם כֵּן כָּשֵׁר. וּרְאָיָה לָזֶה מִפְּדָה דַּף י"ט עַמּוּד א' בְּמַרְאוֹת הַדְּמִים, דְּאִם הָיָה שָׁחוֹר כְּחֹל טָהוֹר, וְכִדְפָרֵשׁ רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה עמוק), אַלְמָא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (יד) לְבוּשֵׁי שָׁרָד: (מו) אֲלִיָּה רַבָּה (סק"ה) בְּשֵׁם הַבַּיִת יוֹסֵף (סוף סי' לב ד"ה ואם נפסקה): מַהִלְכוֹת תְּפִלִּין הֲלָכָה ט"ו, וּלְעֵיל בְּסִימָן ל"ב בְּבֵית יוֹסֵף בְּדִבּוּר הַמַּתְחִיל וּמַה שֶׁכָּתַב

(מז) דָּרְכֵי הַחַיִּים (שם ס"ב) עַיֵּן שָׁם וּבְבָאוּר הֲלָכָה (ד"ה לחוש): ג (יז) רַמַ"ם פֶּרֶק ג' רַבֵּנוּ שֶׁהָרֹא"ש כָּתַב וְכוּ' וּבְרַמַ"ם בְּסִימָן ל"ב (יח) בַּ"ח בְּסִימָן ל"ב

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּבשו"ע הרב (ס"ב) כתב: ובמקום שא"א למצוא תפילין אחרים ולא לחזור ולתפור תפילין אלו, יש לסמוך על המקילין בנפסקו ב' תפירות זו בצד זו, בין בחדשים בין בישנים [ולא היקל בנפסקו שלש תפירות].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah